

DANIEL
MASON

TÉL
KATONÁJA

Bécs, 1914. Lucius ifjú orvostanhallgató, amikor Európában kitör az első világháború. Rabul ejtik a frontsebészetről szóló szép, romantikus történetek, így rögtön jelentkezik önkéntesnek, arra számítván, hogy egy jól felszerelt, tábori kórházba kerül. Ámde amikor megérkezik a Kárpátok egy távoli, magasan fekvő völgyében álló, katonai célra rekvirált templomhoz, egy olyan előretolt állást talál, ahol farkasordító hideg van, és korábban tifusz tombolt. A többi orvos már elmenekült, és csak egy rejtélyes ápolónő maradt ott: Margarete nővér.

De Lucius kezében még sosem volt szike. Miközben a téli tájon dúl a háború, beleszeret abba a nőbe, akitől meg kell tanulnia a kényszer diktálta, brutális orvoslást. Egy nap egy különös katonát hoznak hozzájuk a hóból, akinek az egyenruhája furcsa rajzokkal van kitömve. Bár menthetetlennek tűnik, Lucius végül egy olyan döntést hoz, amely örökre megváltoztatja az orvos, a beteg és a nővér életét.

A birodalmi Bécs aranyozott báltermeitől a keleti front jeges erdeieig, a kézzel összetákolt műtőtől a csatamezőn száguldó kozák lovasságig: ez a könyv a háború, a gyógyítás, a család és a megtalált szerelem története a történelem viharai közepette, amely bemutatja, milyen hibákat követünk el, és milyen becses lehetőségek adódnak, hogy azokat jóvátegyük.

DANIEL MASON

a Harvardon tanult biológiát, majd a University of California San Francisco orvosi karán szerezte a diplomáját. Jelenleg a Stanfordon a pszichiátriai klinikai adjunktusa, ahol humán- és orvostudományi kurzusokat is tart. Több irodalmi művet is írt, melyeket már huszonnyolc nyelvre fordítottak le, valamint készült belőlük színmű és opera is. Daniel San Franciscóban, Bay Areában él a családjával.

Tudjon meg többet a könyvről:

www.danielmasonbooks.com

www.facebook.com/MontBlancValogatás

„Olyan lírai, mint a bécsi keringő, és olyan törékeny, mint a kristály: Mason lebilincselő regénye tiszta szemmel és együttérzéssel vizsgálja az emberi szívet és a háború okozta sebeket.”

People

„A tél katonája hihetetlen történetét jó olvasni. Minden oldalról árad az izgalom – hamis személyazonosság, lovasroham, elrendezett házasságok, spekuláló iparmágnások, bonyolult döntések és eltűnt személyek... Az aprólékos kutatásnak köszönhetően bámulatos részletgazdagsággal tárul elénk a széthulló Európa, melyben Mason rátalál az elveszett lelkekre, és a megfoghatatlan béke felé tereli őket.”

The New York Times

„Mason új regényének szépsége még a kimondhatatlan szenvedéssel teli oldalakat is átragyogja. Az elátkozott helyen kibontakozó történet annyira magával ragadja az olvasóját, hogy Luciusához hasonlóan szinte képtelen onnan elszabadulni.”

Washington Post

„Nagyszabású, felkavaró, filmszerűen gyönyörű. Mason olyan valóságossá tesz minden történelmi, kulturális és földrajzi elemet, hogy az olvasó úgy érezheti, mintha ő is ott lenne. Ezzel a szerző lenyűgöző világot teremtett, mely szinte kényszerít minket, hogy kiélvezzük az utolsó morzsáját is.”

San Francisco Chronicle

DANIEL
MASON

TÉL
KATONÁJA

— részlet —

I.

*Észak-Magyarország
1915. február*

Öt órányira voltak Debrecentől keletre, amikor a vonat hirtelen megállt a kihalt pusztaságban, az állomás előtt.

Nem mondtak be semmit, még csak fütty sem harsant. Ha nincs a hóval borított tábla, akkor azt sem tudta volna, hogy megérkeztek. Félt, hogy túlmegy a megállón, így sietve összeszedte a csomagját, a kabátját és a kardját, majd átverekedte magát a vonat folyosóján álló embereken. Rajta kívül senki más nem szállt le. Valamivel odébb hordárok emeltek le két ládát a hóba, majd visszaugrottak a vonatra, és tenyerüket csapkodva melegítették a kezüket. Ekkor nagy lánccsörgéssel mozgásba lendültek a vasúti kocsik, meglebegtetve a férfi télikabátját, térde körül felkavarva a havat.

A huszárt az állomás épületében találta meg, ahová a lovakat is bevitték a hideg elől. Az állatok füle az alacsony mennyezet felé meredt, hosszú pofájuk pedig egy pad fölé lógott, melyen három parasztasszony ült összefont kézzel a bepólyált hasuk előtt, mint ahogy a jóllakott, kövér emberek szoktak. A lábuk épp nem ért le a földre. Asszony, ló, asszony, ló, asszony. A huszár szó nélkül felállt. Lucius Bécsben látott felvonuló huszárregimenteket: tollforgójuk és színes

selyemövük volt – ez a férfi viszont vastag, szürke kabátot viselt és elnyűtt, foltozott szőrmesapkát. Intett Luciusnak, hogy menjen, majd odaadta neki az egyik ló kantárszárát, a másikat pedig kivezette. Az állat a farkával meglegyintette az asszonyokat, miközben kilépdelt a kétfejű Habsburg-sas alatti ajtón.

Lucius meghúzta a kantárszárát, de a lova nem mozdult. Törött karjával megsimogatta az állat nyakát, a másik kezével pedig húzni kezdte.

– Gyere! – suttogta németül, majd lengyelül, miközben a kanca hátsó patái kiszabadultak a jég és a fagyott ürülék fogságából. – Sokat várt – vetette oda Lucius az ajtóban álló huszárnak.

Ezen kívül egy szót sem szólt. Odakint a huszár lehúzta a bőrálcot, melybe lyukakat vágta a szemnek és az orrlyuknak, majd felült a lovára. Lucius követte, de a hátizsákkal a vállán csak nehezen tudta a sálat az arca elé kötni. A három asszony az állomás épületéből nézte őket, amíg a huszár meg nem fordult a lovával, és be nem rúgta az ajtót. Lucius legszívesebben odaszólt volna nekik, hogy: *a ti fiaitok nem jönnek vissza. Olyan állapotban biztos nem, amilyenben szívesen látnátok őket.* Már szinte alig maradt olyan ember az orosz ostrom alatt álló Przemyszlben, akinek mind a két lába meglett volna.

A huszár szó nélkül ügetni kezdett észak felé: hosszú pus-káját átvette a nyergén, míg kardja a derekán lógott. Lucius visszanézett, de a vonat már eltűnt. A sínpárt kezdték belepni a hópelyhek.

Követte a huszárt. Lovának patkói csattogtak a fagyott földön. Az ég szürkén borult fölējük, és a távolban látta, hogy a hegyek a viharba törnek. Valahol ott van Lemnowice és a 3. hadsereg ezredkórháza, ahol szolgálni fog.

Huszonhárom éves volt, nyughatatlan, nem tisztelte a hierarchiát, és már türelmetlenül várta, hogy véget érjen a képzés. Három éven át egyedül tanult a könyvtárakban, szerzetesként szentelve az életét az orvostudománynak. A Tankönyvei lapjainak szélére zsírpapírt ragasztott. A nagyelőadókban a vetített diaképeken látta, hogy pusztít a tífusz, a skarlát, a lupusz és a pestis. Megtanulta, mik a tünetei a kokainfüggőségnek illetve a hisztériának, és tudta, hogy a ciánmérgezés áldozatainak mandulaillatú a lehelete, az összeszűkülő aortabillentyű pedig hallható a nyakban. Nyakkendőben és az aznapra frissen kivásalt köpenyében órákon át bámult le az anatómiai teátrum karzatának szédítő magasságából. A nyakát nyújtogatva lesett ki a nyughatatlan osztálytársai közül, hogy a felsőbb éves, jólfésült diákok, egyetemi tanársegédek, műtősegédek feje fölött rálásson a műtéti lepedőre, majd le a vágásra. Mire sor került a hadüzenetre, éjszakánként a teátrumról álmodott: hosszú, kimerítő álmok voltak ezek, melyekben a valóságban nem létező, félig emberi, félig sertésszerveket távolított el. (A mészárosról kapott maradékokon gyakorolt.) Egy éjszaka egy epehólyag eltávolításáról álmodott, és olyan tisztán érezte a máj nedves, tompa melegét, hogy azzal a biztos tudattal ébredt fel: egyedül is el tudná végezni a műtétet.

Elhivatottsága határtalan volt, de ennek oka továbbra is rejtély maradt számára. Gyerekkorában elbűvölve nézte a viaszhullákat az Anatómiai Múzeumban – de a három testvére is, és egyikük sem fordult Hippokratész tudománya felé. Felmenői, a dél-lengyelországi Krzelewskik között nem voltak orvosok, anyai ágon pedig végképp nem. Időnként valamelyik pávászkodó hölgy az elviselhetetlen fogadásán sarokba szorította, és leereszkedő kiselőadást tartott neki arról, hogy milyen nemes hivatás a gyógyítás, és egy napon jósága elnyeri majd jutal-

mát. De őt nem érdekelte a jóság. Ha megkérdezték volna, mi motiválja a megszámlálhatatlan tanulással töltött óra során, valószínűleg azt feleli, hogy maga a tanulás. Nem vonzotta a vallási buzgalom, de a vallásban bukkant rá a következő szavakra: a kinyilatkoztatásra, a megvilágosodásra, Isten teremtményeinek csodájára, sőt, ezen kívül még Isten teremtményei kudarcának csodájára is.

Maga a tanulás: ez volt a válasz, melyet a diadalittas pillanataiban suttogott magában. De volt még egy oka annak, hogy az orvostudomány felé fordult: ezen csak később gondolkodott el, amikor elfogta a kétkedés. Két diákot nevezhetett a barátjának: Feuermann egy szabó fia volt, míg Kaminski, aki lencse nélküli szemüvegkeretet viselt, hogy idősebbnek tűnjön, az Irgalmas Nővérektől kapott ösztöndíjat. Bár sosem beszéltek róla, Lucius tudta, hogy a társadalmi mobilitás lehetősége miatt döntöttek az orvostudomány mellett. Feuermann-nak és Kaminskinak ez a fellépést jelentette; kitörést Leopoldstadt nyomornegyedéből és a szegények iskolájából. Luciusnak, akinek az édesapja olyan ősi lengyel családból származott, mely Jáfettől, Noé fiától eredeztette magát (igen, *attól* a Noétól); és akinek ugyanaz az égszínkék vér csörgedezett az ereiben, mint Bécs nagyszerű felszabadítójának és a nyugati civilizáció megmentőjének, Jan Sobieski lengyel királynak: Litvánia, Ruténföld, Poroszország, Mazóvia, Szamogitia, Livónia, Szmolenszk, Kijev, Volhínia és még sok más terület nagyhercegének – Lucius számára ez a mobilitás nem felfelé irányult, hanem kifelé ebből a rétegből.

Véletlenül megfogant hatodik gyermekként kezdettől fogva nem tartozott közéjük. Évekkel azután született, hogy az orvos azt mondta az édesanyjának: többé már nem eshet teherbe. Ha nem lett volna az apja kiköpött mása – magas, nagy kezű, alabástromfehér bőrű, sűrű, szőke hajú, akár egy izlandi,

amihez már gyermekkorában is öregemberesen kunkorodó szemöldök párosult –, akkor a férfiban felvetődhetett volna, hogy talán mástól van. De amíg az apja a hirtelen rátörő vörössége nyomán erőtől kicsattanó lovagnak tűnt, aki épp az imént vette le az ellenfele sisakját a lovagi tornán, Lucius olyan volt, mintha zavarban lenne, és szegyenében foltokban vörösödne el. Amikor elnézte a testvéreit, akik csak úgy suhantak az édesanyja fogadásain, sosem tudta megérteni, honnan ered a könnyedségük, a méltóságuk és az erejük. Bármennyire is igyekezett – egy követ fogott a zsebében, hogy ne felejtсен el mosolyogni és „csevegési témák”-at írt össze – a spontaneitás mindig elkerülte. Az estélyek előtt végiglopakodott a szalonon, és minden műalkotáshoz valamilyen társalgási témát igyekezett kötni: Sobieski portréjánál a nyaralásokról kell beszélnie, míg Chopin mellszobra arra ösztönzi majd, hogy a vendégét kérdezze magáról. De bármilyen alaposan készült is fel, mégis megtörtént: volt egy pillanat, egy kis szünet – csak egy másodperc, szinte lélegzetvételnyi idő –, mielőtt megszólalt volna. Könnyedén követte a lágyan omló női ruhákra és élére vasalt, tábornoki nadrágokra vonatkozó koreográfiát, de abban a pillanatban, hogy közelebb ért egy gyerekcsapathoz, rögtön abbamaradt a nevetésük.

Eltöprengett azon, hogy ha máskor, más helyen nő fel – másféle, csendes emberek között –, akkor talán sosem tűnik fel senkinek, hogy mennyire feszélyezve érzi magát. De Bécsben, ahol mindenki ékesszólóan beszélt, és szinte vallási rangra emelték a léhaságot, tudta, hogy a többiek látják a bizonytalanságát. Már a *Lucius* is szinte gúnynév volt: az apja a legendás római király után adta neki, de ő aztán minden volt, csak könnyed nem. A tizenharmadik születésnapján annyira megrémisztette az anyja rosszallása, hogy egyre kevésbé mert

bármit is mondani, nyugtalansága miatt az ajkai remegni kezdtek, idegesen csavargatta az ujját, majd végül rátört a dadogás.

Eleinte ráfogták, hogy csak tettet. Az anyja azt mondta, hogy a dadogás gyerekkorban kezdődik, és nem egy olyan korú fiúnál, mint ő. Ha egyedül volt, nem dadogott, és akkor sem, ha a tudományos folyóiratairól vagy az ablaka előtti madárfészekről beszélt. A Birodalmi Zoológiai Gyűjtemény akváriumában sem kínozták, ahol órákon át bámulta a *Grottenolmot*: a Déli Birodalomból származó vak, átlátszó testű gőtét, melyben látni lehetett a teremtmény véérének varázslatos lüktetését.

Az anyja végül arra jutott, hogy valami még sincs rendben, és felfogadott egy müncheni beszédszakembert, akinek a nevéhez a *Beszéd és a nyelv rendellenességeinek tankönyve*, valamint egy *Zungenapparat* nevű fémeszköz fűződött, mely elkülönítette az ajak, a szájpadlás és a hangszalagok mozgását, azt ígérve, hogy helyreállítja a hangot és a beszédet.

A doktor egy meleg, nyári reggelen érkezett meg, beszakadt körmét rágva. Dudorászva megdicsérte a gyereket, megtapogatta a nyakát, és belenézett a fülébe. Méricskélés következett, savanyú szagú ujjak nyomkodták Lucius ínyét. Az anyja hamar megunt, és elment. Végül a doktor felszerelte az eszközt, és a fiúnak a *Boldog vándor* című dalt kellett énekelnie.

Megpróbálta. A kapocs összeszorította az ajkát. A nyelvkapcsok megvágták, így vért köpött.

– Hangosabban! – kiáltotta az orvos. – Ez használ!

Lucius anyja arra ért vissza, hogy a fia úgy vonyít, mint egy kutya, a szája pedig véresen habzik. Lucius hol az anyjára nézett, hol a doktorra, és eközben az anyja egyre nagyobbak és rózsaszínűbbnek tűnt, míg a doktor egyre kisebbnek és sápadtabbnak. *Ó, fogalmad sincs, hogy mekkora bajt hoztál a fejedre!*, gondolta a fiú, miközben a férfit nézte. És ekkor elkezdett

kuncogni – noha ez a *Zungenapparattal* nem volt olyan könnyű –, amíg az orvos pedig összeszedte a holmiját, és elmenekült.

Egy második orvos megpróbálta hipnotizálni, heringet írt fel neki, hogy azzal kenegesse a száját. Egy harmadik megfogta a heréit, és kijelentette, hogy megfelelőek, de mivel nem tapasztalt mozgást, amikor a fiúnak megmutattak néhány vérbő jelenetet a *Kolostor valódi titkai* illusztrált kiadásából, elővette a jegyzetömbjét, és lefirkálta, hogy: „mirigyelégtelenség”. Ezután súgott valamit Lucius anyjának.

Egy héttel később az apjával elvitette a fiút egy olyan házba, mely szüzekre specializálódott, és tanúsítvánnyal rendelkezett arról, hogy szifiliszmentes. Itt bezárták a fényűző II. Ludwig lakosztályba egy horvát falusi lánnyal egyetemben, aki úgy volt felöltözve, mint egy olasz vígopera énekesnője. Mivel a lány délről származott, Lucius megkérdezte, hogy hallott-e már a *Grottenolm*ról. A lány helyeselt és rémült arca felderült. Az apja valaha kis gőtéket gyűjtött, hogy eladja őket a Birodalom akváriumainak. És ekkor mind a ketten elcsodálkoztak életük ezen véletlen egybeesésén, mivel éppen azon a héten Lucius egyik kedvence is utódokat hozott a világra a Zoológiai Gyűjteményben.

Később az apja megkérdezte:

– És megtetted?

– Igen apám – felelte Lucius.

Mire az apja:

– Nem hiszek neked. Mit csináltál?

– Azt, amit kellett – felelte Lucius.

– Azaz mit? – kérdezte az apja.

Mire Lucius:

– Amit tanultam.

Erre az apja: – És mit tanultál, fiam?

Ekkor Lucius felidézte az egyik nővére egy regényét, és azt felelte:

- Szenvedélyesen csináltam.
- Ez az, fiam! – mondta az apja.

Lucius némán elviselte a szülei fogadásait addig a pillanatig, amíg meg nem engedték neki, hogy elszökjön. Legszívesebben egyszerűen kihagyta volna ezeket az alkalmakat, de az anyja közölte, hogy a vendégek még azt gondolnák, hogy ő is olyan, mint Walentyňa Rozorovska, aki egy ládában rejtegette nyomorék lányát. Így hát Lucius követte az asszonyt, miközben ő körbejárt. Az anyja igen büszke volt a karcsú derekára, és a fiú úgy gondolta, azért tartotta a közelében, mert semmi sem okozott neki nagyobb örömet, mint amikor egy másik nőtől azt hallotta:

– Agnieszka, hat gyerek után... olyan *sportive!* Ez meg hogy lehet?

Halsont! Lucius legszívesebben felordított volna. A beszélgetés elborzasztotta. Úgy gondolta, hogy az efféle, a születésével kapcsolatos megjegyzések vulgárisak – mintha csak az anyja genitáliájával kapcsolatosan bókkoltak volna. Megkönnyebbült, amikor az asszony ehelyett a zenéről és az építészetről beszélt, valamint különös érdeklődést tanúsított az iparmágnások feleségei és aziránt, hogy merre járt a férjük mostanában. Csak nagyobb korában fogta fel, hogy milyen stratégiai jelentőségű és tulajdonképpen milyen kegyetlen is az efféle kérdezősködés.

A király mindig vadászik, a királynő pedig mindig terhes – viccelődtek a családját illetően, kifacsarva Goethe szavait. *De sok szempontból ez a királynő mindkettő,* gondolta Lucius. Az édesszájú apját, aki őrnagy volt az ulánusoknál, csípőn lőtték az olaszok a custozzai csatában. Azt tervezte, hogy az élete hátralévő részében boldogan lebzsel majd a krakkói kaszárnyában, miközben slivovicát iszogat, és tökéletesíti az árnyjá-

ték-tudását, hogy ijesztgethesse a gyerekeit. Házassága első tíz éve során attól félve, hogy tönkreteszi az idilljét, a háborús hős megpróbálta eltitkolni Lucius anyja elől a szunnyadó családi bányák létezését. Vas? Ott? Nincs ott semmi, csak denevérürülék. Réz? Jaj, drágám, az csak buta szóbeszéd! Hogy mi? Azt mondták neked, hogy van ott *cinke*?

Túl jól ismerte a feleségét. Az asszony épphogy csak a kezébe kaparintotta a kimutatásokat, amikor nagy morajlás hallatszott Dél-Lengyelország fölött. A Krzelewski-bányák eleinte csak rezet szolgáltattak a hadsereg zubbonygombjaihoz és trombitáihoz, ám alig három év elteltével már innen vitték a vasércet a Zakopanéba vezető új vasúthoz. Ekkor az asszony Bécsbe költöztette őket, hogy jobban érezzék a Birodalom szívverését. Ez már csak így dukál, mondogatta mindig. Bécs azóta volt adója a családjának, hogy Sobieski felszabadította Ausztriát a törökök uralma alól.

Ezt persze csak maguk közt említette. Kifelé más képet mutatott: rögtön beszerezte a birodalom iránti hódolat szükséges, díszes kellékeit. Hamarosan Ferenc József jubileumaira készült kerámiák díszítették a kandallópárkányt. Klimttel festette meg az arcképét: először Luciusszal maga mellett, de később annyira lenyűgözték az aranyminták Adele Bloch-Bauer portréján, hogy átfestette a fiát. Az ír farkaskutya dinasztia-
ájuk – I. Puszek (1873–81), II. Puszek (1880–87), III. Puszek (1886–96), IV. Puszek (1895–1902) stb. – nem mástól, mint Sissi császárnő szeretett Árnýékjától származott.

Minden gyermeke, a legidősebbet leszámítva, Bécsben született. Władysław, Kazimierz, Bolesław, Sylwia, valamint Regelin: mintha csak felvonuló lengyel szentek nevei lennének. Mire Lucius tizenéves lett, mindannyian odébbálltak. Később Lucius megtudta, hogy voltak közöttük nézeteltérések – még-hozzá súlyosak –, de a gyerekkora nagy részében megbontha-

tatlannak tűnt az egységük. A férfiak ittak, a nők pedig nagyon szépen zongoráztak. A férfiak, kik az apjával a lengyelországi és magyarországi birtokaikról még pirkadat előtt vadászni indultak, sokat ittak.

Így hát amikor bejelentette, hogy orvostudománnyal akar foglalkozni, nem lepte meg az anyja válasza – az asszony közölte, hogy az a törtetők területe.

Ő erre azt felelte, hogy sok nemes fia lett doktor. De már azelőtt tudta a választ, hogy a vékony, összeszorított ajkak közül elhangzott volna:

– Igen. De a mi féle doktorunk nem olyan doktor, mint amilyen te leszel.

Az anyja végül beadta a derekát. Jobban ismerte a fia korlátait, mint bárki más. Kezdetben egyedül volt, a német orvos-tanhallgatók diákszövetségei ugyanis nem látták szívesen – ám ekkor rátalált a hasonlóképpen kiközösített Feuermannra és Kaminskira, akik igyekeztek eltitkolni, mennyire rosszul esik nekik, amikor a többiek egymás között nevetgélnek.

Lucius az első naptól kezdve belevetette magát a tanulásba. Két társával ellentétben, akik szaktárgyakra koncentráló *Realschule*-ban tanultak, és az alaptudományok nagy részét már elsajátították, Luciust a nevelőnői leginkább görögre és latinra oktatták. A kis csapatának azt mondta, hogy a zoológiai és botanikai tanulmányai megrekedtek Pliniusnál. Elcsodálkozott, amikor vele nevetettek, ugyanis nem viccnek szánta. Ezután úgy tett, mintha sosem hallott volna még Darwinról, és előszeretettel mondogatta:

– Ez a gravitációs dolog csak egy divathóbort.

Nem bánta, hogy felzárkóztató kurzusokon kell részt vennie: varázslatos volt, ahogy kórusban sorolták a Linné-féle rendszertant, lenyűgözték a fizikai kísérletekhez elővett

Crookes-csővek, a számtalan Erlenmeyer-lombikban bugyborékoló, alacsonyabb szintű alkímia.

Szerette az orvostudományt – igen, ez volt a megfelelő szó, ez az izgalom, a féltékeny óvás a többi udvarlótól, ahogy hajszolta, hogy egyre kényesebb titkokban merüljön el –, de azt nem várta el tőle, hogy viszonozza a vonzalmát. Eleinte csak azt vette észre, hogy ha *Róla* beszél, akkor megszűnik a dadogása. Másodév végéig nem voltak vizsgái, így először egy hideg decemberi napon, a harmadik szemesztere során utaltak arra, hogy az éves értékelését idézve: „szokatlan fogékonyság van benne aziránt, hogy meglássa mindazt, ami a bőr alatt található.”

Az aznapi előadó, Grieperkandl, a nagy anatómus azon nyugalmazott professzorok kasztjába tartozott, akik szerint a modern orvosi felfedezések (mint például a kézmosás) nőiesek. Az összes diák rettegve vett részt az óráin, ugyanis Grieperkandl minden héten kihívott egy *Praktikantot* maga elé, beírta az illető fiatalember nevét egy kis jegyzetfüzetbe (mindig *fiatalemberekét*, mert ugyan hét nő is volt az évfolyamban, de Grieperkandl mindegyikükkel ápolónőként bánt), és olyan távolságtartóan tiszteletlenül vallatta ki őket a szakma rejtélyeiről, hogy azon még a legtöbb professzor is megbukott volna.

Egy, a kéz anatómiájáról szóló előadás során Luciust hívta ki az osztály elé. Grieperkandl megkérdezte, hogy tanult-e aznapra – tanult –, tudja-e a csontok nevét – tudja –, és hogy szeretné-e felmondani őket. Az idős professzor olyan közel állt, hogy Lucius érezte a zakójából áradó naftalinszagot. Grieperkandl megzörgette a zsebét. Néhány csont volt benne. Lenne-e kedves Lucius kiválasztani egyet, és megnevezni? Lucius habozott: a padsorokból ideges nevetés hallatszott. Ezután óvatosan becsúsztotta a kezét, és az ujjai megállapodtak a leg hosszabb és legvékonyabb csonton. Ahogy ki akarta húzni, a professzor megragadta a csuklóját.

– Bármelyik ostoba meg tudja *nézni* – mondta.

És Lucius behunyta a szemét, majd azt mondta, hogy *scaphoid*, és kihúzta, mire Grieperkandl:

– Még egyet! – Lucius ekkor azt mondta, hogy *capitate*, és azt is kihúzta.

– Ezek könnyűek, ez a két legnagyobb – jelentette ki Grieperkandl, mire Lucius azt felelte, hogy *lumate*, erre pedig Grieperkandl válasza az volt, hogy:

– Még egyet!

– *Hamate, triquetrum, metacarpal* – sorolta Lucius, egymás után kihúzva a csontokat, amíg csak egy aprócska maradt, mely túl zömök volt ahhoz, hogy disztális ujjperc legyen – még ha hüvelykujj is.

– Lábujj – mondta Lucius, és ráébredt, hogy átizzadta az ingét. – Ez egy kislábujj.

Az osztály hirtelen elcsendesedett.

Grieperkandl nem tudta megállni, hogy ki ne üljön az arcára a gúnyos mosoly (mivel, ahogy később elmondta, huszonhét évig várt, hogy elsüthesse a viccet), majd azt felelte:

– Nagyon jó, fiam. De kié?

Szokatlan fogékonyság van benne aziránt, hogy meglássa mind-azt, ami a bőr alatt található. Ezeket a szavakat lengyelül, németül és latinul is bemásolta a naplójába – mintha csak megtalálta volna a sírfeliratát. Üdítő gondolat volt ez egy fiúnak, aki úgy nőtt fel, hogy mások hétköznapi magatartása is zavarba ejtette. Mi van akkor, ha az anyja kijelentései tévesek voltak? Mi van akkor, ha ő egész idő alatt egyszerűen *mélyebbre* látott? Amikor két év után sor került az első *Rigorosumra*, minden tárgyból Lucius érte el a legmagasabb pontszámot az évfolyamában – kivéve a fizikát, ahol Feuermann maga mögé utasította. Ez egyszerűen képtelenségnek tűnt. Annak idején a nevelőnőjével majdnem abba hagyta a görögöt, egyáltalán nem érdekelték

az osztrák örökösödési háborúk, Frigyes Vilmos császárt összekeverte Vilmos császárral és Frigyes császárral, és úgy gondolta, hogy a filozófia ott teremt problémákat, ahol korábban nem voltak.

Nagy várakozással kezdte meg az ötödik szemeszterét. Felvette a patológiát, bakteriológiát és a klinikai diagnózist, nyáron pedig az első előadások következtek sebészetből. De korai volt az öröme, hogy végre sutba dobhatja a könyveit, és igazi, élő betegeket kezelhet. Ugyanazokban a hatalmas termekben, ahol korábban a szerveskémia-előadásokat hallgatta, ugyanolyan messziről nézte a professzorait. Ha eléjük is hoztak egy beteget – és még ez is ritka volt ezeken a bevezető előadásokon – Lucius alig látta, azt pedig végképp nem tanulta meg, hogyan kell kopogtatni a májat, vagy kitapintani a megduzzadt ízületeket.

Néha őt hívták ki *Praktikant*nak. Neurológia előadáson az aznapi beteg mellett állt: a Tirol olasz részéből származó, hetvenkét éves lakatosnak olyan súlyos beszédzavara volt, hogy csak a „da” szót tudta elmotyogni. A lánya fordította le az orvos kérdéseit olaszra. Mikor a férfi próbált válaszolni, úgy nyílt és csukódott a szája, mint egy kismadár csőre.

– Da. Da! – mondta a csalódottságtól elvörösödött arccal, miközben elismerő és helyeslő mormogás töltötte be a termet. Az előadó agresszív kérdései nyomán Lucius a halántéklebeny tumorát diagnosztizálta, miközben igyekezett csak a tudományra gondolni, és nem törődni azzal, hogy milyen szenvedésnek teszi ki az öregember lányát. Ő viszont sírva fakadt, és egyre csak az apja keze után kapdosott.

– Ezt fejezze be! – kiabált rá a professzor, és rácsapott a lány ujjaira. – Zavarja a tanulást!

Lucius arca égett. Gyűlölte a doktort, hogy ilyen kérdéseket tett fel a férfi lánya előtt, és gyűlölte magát, amiért válaszolt

rájuk. De azt az érzést sem szeretette, hogy a beteg oldalán áll, aki gyenge volt és szinte beszédképtelen. Így hát erélyesen, érzelem nélkül válaszolt. A korai agytörzsi beékelődést és a légzőközpont megállíthatatlan pusztulását, valamint az azt követő halált megállapító diagnózisát egyre erősödő, sőt viharossá váló taps fogadta.

Ezt követően néhány diák is megkereste, és kérték, hogy lépjen be a csoportjukba. De neki nem volt ideje a hiányoságaikkal foglalkozni. Nem értette a lustaságát azoknak, akik grafikusokat fizettek, hogy segítsenek nekik megjegyezni a holttesteik anatómiáját. Ő már kész volt továbblépni: hozzányúlni a betegekhez, felválni őket, és megszabadítani őket a betegségüktől. Már a klinikai gyakorlatok is csak bosszantották: nyolcvanan követték az elismert oktatójukat, és alig tízenhúszan vizsgálhattak meg egy sérvet vagy egy emlődaganatot. Egyszer, csak egyetlen egyszer hagyták egyedül egy beteggel: egy vékonyszálú hajú dalmáttal, akinek a hallójáratából annyi zsírt szedett ki, amennyiből egy kisebb, de azért használható fogadalmi gyertya is kitelt volna. A férfi, akit tizenöt évvel korábban süketté nyilvánítottak, úgy bámult Luciusra, mintha maga Jézus Krisztus tért volna vissza. De Luciust szörnyen zavarba hozta a dicséret, az áldások, és hogy könnyes szemmel csókolgatták a kezét. Hát ezért tanult? Hogy bányásszon? Az csak még jobban elkésértette, hogy a nagyra becsült professzora a demenciának tulajdonította a süketiséget.

Visszatért a könyveihez.

Ekkor már csak Feuermann tudta tartani vele a lépést. Nemsokára otthagyták a többieket, és egyedül tanultak, mind kifinomultabb diagnosztikai bravúrokra ösztönözve a másikat. Mérgezők tüneteit memorizálták, alig ismert, trópusi paraziták megjelenési formáit tanulmányozták, és komisz módon már nem használt, fizikai osztályozási rendszereket – frenoló-

giát, humorálpatólogiát – alkalmaztak az évfolyamtársaikon. Amikor Feuermann kijelentette, hogy tucatnyi betegséget tud diagnosztizálni egy beteg járásából, Lucius rátromfolt, hogy neki elég azt *hallani*. Így hát kerestek egy üres folyosót, és Lucius arccal a fal felé fordult. Feuermann fel-alá sétált mögötte, miközben a lába zajt csapott: *csatt, csitt-csat, csissz-csussz* majd *puff-puff* hallatszott. A válaszok a következőek voltak: szenzoros ataxia, szélhűdés miatti féloldali bénulás, Parkinson-kór és lúdtalp.

– És ez? – kérdezte Feuermann, majd kétszer topogott a lábával, és egyszer a földhöz csapta.

De ez könnyű volt.

– Krónikus, táncnak képzelt, esetlen lépegetés. Nagy valószínűséggel halálos.

– Legyőztek! – ordította Feuermann, és Lucius, aki nagyon elégedett volt magával, szintén topogni kezdett.

Időnként úgy érezte, hogy kizárólag Feuermann érti meg, és csak akkor tudott megnyugodni, ha vele volt. A jóképű barátjának már volt némi hírneve, hiszen flörtölt a laikus nővérekkel, és ő volt az, aki rábeszélte, hogy menjen el az Alserstrassén lévő bordélyházba, mondván: valaha gyakran járt ide a két legendás orvos, Billroth és Rokitsansky. Ő tanította meg Luciusnak a *Női genitália felépítése és funkciója* (Lipcse, 1924) alapján a *titillatio clitoridis*, azaz a csiklóingerlés alapelvét. De az utóbbi két évben mégsem beszélt semmi olyanról, ami legalább részben ne kapcsolódott volna az orvostudományhoz. Feuermann egyszer sem fogadta el Lucius meghívását a Cranachgassén lévő, fényűző otthonába. És Lucius sosem kérdezte meg, hogy mi történt Feuermann szüleivel, miért kellett elmenekülniük az orosz határ közelében lévő falujukból, amikor a barátja még csecsemő volt – és azt sem, hogy miért nincs édesanyja. Csak

annyit tudott, hogy az apja szabó, aki hulladék anyagokból kifogástalan öltönyökkel ruházza a fiát.

Feuermann azt mondta, hogy Billroth közösülés után mindig csemegeuborkát vacsorázott, Rokitansky pedig sosem vette le a köpenyét. A nagy van Swieten egyszer *ingerlést* írt elő Mária Terézia császárnő frigiditásának kezelésére – és ez mentette meg a Birodalmat. Minden bevezetés nélkül Feuermann egyszer csak azt mondta:

– Egy napon talán majd egy testvérpárt veszünk feleségül.

Lucius erre azt felelte, hogy jó ötlet, majd megkérdezte tőle, hogy olvasta-e Klamm tanulmányát a bromidok használatáról az ismeretlen eredetű szívdobogások esetében.

De az összes eset közül, melyet tanulmányozott, leginkább a neurológiaiak nyűgözték le. Milyen csodálatos az elme! Évekkel az amputáció után érezni lehet egy végtagot. Szellemet láthat az ember az ágya mellett. Pusztán akarattal elő el lehet idézni a terhesség összes tünetét (a megduzzadt hasat és a menstruáció elmaradását). Szinte szexuális izgalmat érzett, amikor megoldotta a legizgalmasabb eseteket. Az egész csodálatosan világos volt: a beszédképesség vagy látás elvesztéséből meg lehetett állapítani a tumor helyét, lehetősége nyílt arra, hogy mások előtt egyszerűbbé tegye a sejtteik bonyolult felépítését.

Az egyetemen volt egy Zimmer nevű professzor, aki híres volt a '70-es években végzett talamuszboncolásairól, és később kiadott egy könyvet *A fej betegségeinek radiológiai diagnózisa* címmel. Feuermann bukkant rá a könyvre, de Lucius le sem tudta tenni. Hamarosan oly sok időt töltött a könyvtári példánnyal, hogy vett magának egyet.

Az egymás után következő oldalakon a fejről és az arcról készült röntgenfelvételek sorakoztak. Kis nyilak jelezték a rák növekedését és a rejtett, hajszálvékony töréseket. Megtanulta

felfedezni a varratok vékony, egymásba fonódó vonalait, a török nyeret, melyben az agyalapi mirigy helyezkedik el, és a koponyaalap sötétebb örvényléseit. De a tekintete egyre csak a koponyatető sima kupolájára siklott. Ott a fény homályos volt, mintha füstöt fújtak volna a koponyába. Semmit sem lehetett látni... csak homályos, szürke és világosabb szürke árnyakat: az árnyék tréfálta meg a szemet, semmit sem fedve fel. És mégis! *Ott van a gondolat*, mondta döbbenet magában. Abban a szürke homályban lakozik a félelem, a szeretet, az emlékezet, a szeretteink arca, a nedves cellulóz szaga, sőt mindaz, amit a technikus látott, amikor a felvétel készült. A glasgow-i doktor Macewen, Lucius egyik istene, a *sötét kontinensnek* nevezte az agyat. A röntgenkép előtt csak a szemem belüli látóideg apró gyöngyében lehetett látni az élő agyat.

Bejelentés nélkül kereste fel Zimmert a Neurológiai Tanszéken.

Ami hiányzik az ön könyvéből, mondta Lucius az öreg professzor előtt ülve, a magas halmokban álló, mintákkal és diákkal teli dobozok között, *ami hiányzik, kérem tisztelettel, herr professor doktor*, azok az *erek* képei. Ha valaki felfedezne egy olyan elixírt, amit a röntgen rögzíteni tud, ha ezt be lehetne fecskendezni az artériákba és a vénákba, és megmutatná az összecsavarodó hajszálereket... Ha valaki rendet tudna tenni ebben a homályban...

A szálkás hajú és lenőtt pofaszakállú Zimmer, akit már rég nyugdíjba küldtek, lenyalt valamit a monoklijáról, mielőtt kifényesítette, és visszatette volna. Hunyorított, mintha hitetlenkedne a diák arcátlanságát hallván. Mögötte a falon ott sorakoztak Zimmer professzorainak arcképei, az ő professzorainak professzoraiéi, és a professzorai professzorainak professzoraiéi – *mint valami királyi család az orvostudományban*, gondolta Lucius, felkészülve arra, hogy elzavarják. De valami

a nyurga fiú tapintatlanságában minden bizonnyal felkeltette az öregember érdeklődését.

– Higanyt fecskendezünk be, hogy megmutassuk a holttestek ereit – szólalt meg végül. – De élő páciensekkel ezt nem lehet megtenni.

– És mi a helyzet a kalciummal? – kérdezte Lucius kissé megszedülve, bár továbbra sem adta fel. – Jód, bróm... Azt olvastam... Ha látnánk az ereket, látnánk, ahogy a vér folyik, a tumorok körvonalait, az agyvérzést, az érszűkületet...

– Tudom, hogy mit látnánk! – csattant fel élesen Zimmer.

– *A gondolatokat* – jelentette ki Lucius, amikor az öregember felhúzta a szemöldökét, kiengedte a monoklit, és elkapta – így jelezvén, hogy a látogatása véget ért.

De két héttel később Zimmer felkereste.

– Kutyákkal fogjuk kezdeni. Itt elkészíthetjük az oldatot, a Radiológiai Iskola röntgengépénél pedig befecskendezhetjük.

– Kutyákkal?

Zimmer minden bizonnyal észrevette a nyugtalanságot a diák arcán.

– Grieperkandl professzorral mégsem kezdhetjük, nem?

– Grieperkandl professzorral? Persze, hogy nem, herr professor.

– Az eredményeink nem lennének általánosíthatóak, ugye?

Lucius habozott. Annak eshetősége, hogy egy Zimmer kvalitású professzor gúnyt űz egy Grieperkandl kvalitásúból, annyira elképzelhetetlen volt, hogy Lucius először szó szerint értette a kérdést. De mit feleljen? Ha *igent* mond, egyetért azazal, hogy élve boncolják a régi oktatóját. Ha *nemet*, akkor arra utal, hogy a nagy anatómus annyira abnormális, hogy...

– Nem fogunk Grieperkandl professzoron kísérletezni – jelentette ki Zimmer.

– Természetesen nem, herr professzor!

Lucius a kezét tördelte. Ekkor Zimmer, aki láthatóan jól szórakozott, kinyitott egy bádogdobozt, és bekapott egy cukorkát. Egy másikat átnyújtott az asztal fölé.

– Kér egy karamellt?

Az ujjai dohánytól sötétlettek, és kloroform szaga érződött rajtuk: Lucius ekkor észrevett egy lezáratlan befőttesüveget, melyben mintha agytörzs lebegett volna.

Egy pillanatig habozott. A tekintete mindig visszatért a befőttesüvegre, majd elkapta onnan.

– Természetesen, professzor úr. Köszönöm, herr professzor doktor.

A központi kórház majdnem egy kilométerre volt Zimmer laboratóriumától. Lucius két hétig hordta oda a kutyákat. Mivel egyik fiáker sem állt meg, hogy felvegye az állatokat, kézikocsin kellett odatolnia őket. Az utcán a kutyák – már amelyik túlélte a procedúrát – hajlamosak lettek a görcsös rohamokra. A zsúfolt járdákon az emberek megbámulták a sápadt, bő ruhás fiatalembert, aki rángatózó kutyákat tolt. Nagy ívben kikerülte a gyerekeket.

A röntgengép gyakran elromlott, és hosszú sorokban vártak rá. Az egyik nap öt órát kellett várnia, mert a királyi család kiüntetésekkel feldíszítve készítettett magáról röntgenfelvételt.

Visszament a professzorához.

– Mennyibe kerül egy röntgengép? – kérdezte.

– Megvenni? Ha! Jóval többre, mint amennyit ennek a labornak a költségvetése megenged.

– Értem, herr professzor doktor – felelte Lucius lesütött szemmel. – Mi lenne, ha adományból vennénk meg, amit egy tehetős családtól kaptunk?

A következő hetekben csak aludni tért haza, hármásával véve a fokokat a nagy lépcsőn. Elhaladt Chopin mellszobra és Sobieski portréja mellett, le a hatalmas hallba, melyet középkori falikárpitok és egy aranyozott Klimt festmény díszített – immáron Lucius nélkül.

Még pirkadat előtt felkelt. Higanysókat és kalciumoldatokat fecskendezett be, de a képek rossz minőségűek lettek. Az olajos szuszpenziók csodás képeket eredményeztek, de embóliát okoztak. A jód és a bróm ígéretesebbnek tűnt, de ha túl sokat juttattak be, az elpusztította az állatot, míg a túl kevés nem jelent meg a filmen. Az egyre növekvő csalódottságához csak a tanácsadója lelkesedése volt fogható. A leendő anyagot az öregember *Zimmer elixírnek* nevezte el, és elkezdett spekulálni, hogy a véráram apró növekedései vajon kimutathatóak-e a legnagyobb aktivitású területeken. Kérje meg őket, hogy mozgassák az egyik karjukat, mondta Zimmer, és talán meglátjuk a megfelelő fényáramot a motoros kéregben, míg a beszéd a halántéklebenyt világítaná meg. Egy napon majd, emberekkel.

Én már az első nap ezt mondtam, amikor találkoztunk, gondolta Lucius.

Csak azért maradt, mert arról álmodozott, hogy talán láthatják majd mások gondolatait.

Ám hamarosan nyilvánvalóvá vált, hogy távol állnak bármiféle felfedezéstől. A néhány meglévő képük túl homályos volt, így nem sok hasznukat lehetett venni, Zimmer pedig nem volt hajlandó publikálni őket, félve, hogy egy másik professzor ellopja a kutatását. Lucius most már bánta, hogy egyáltalán felvetette az ötletet. Szinte belebetegedett abba, hogy elpusztították a szegény kutyákat – tavaszra már nyolcat. Otthon Puszek (VII.) elmenekült előle, mintha csak tudta volna. Csak

az idejét pazarolta. Feuermann most már azzal ugratta Luciust, hogy az egész arra emlékezteti, amikor valaha agydarabokat helyeztek a mikroszkópjuk alá, és úgy tettek, mintha látnák a irigység kigyózó vagy a vágy csillogó kanyarulatát.

– Csodás ötlet, Krzelewski! De az embernek tudnia kell, hogy mikor kell abbahagynia.

De Lucius hajthatatlan volt.

A legtöbb évfolyamtársuk azzal próbálta ellentételezni a korlátozott klinikai gyakorlatot, hogy a szünetekben vidéki kórházakba jelentkezett önkéntesnek. *Hogy kiszúrják a fejjőlányok keléseit*, mondta Lucius anyja, így Feuermann egyedül ment, hogy törött lábakat tegyen helyre, vasvilla okozta sebet gyógyítson, holttá nyilvánítson egy veszettségben elhunyt férfit és világra segítsen kilenc kisbabát – a termékeny, vidéki lányok olyan erősek voltak, hogy néha a mezőről sétáltak be, amikor vajúdni kezdtek. Három héttel később, amikor ismét az asztaluknál ültek a Café Landtmannban, Lucius hallgatta, ahogy a barátja minden esetet részletesen elmesél, miközben magabiztosan gesztikulál a napbarnított, újszülötteket világra segítő kezével és ujjjaival. Nem tudta, mit irigyel jobban: az ételeket, melyeket a parasztok hálából készítettek vagy a napbarnított lányokat, akik megcsókolták Feuermann tenyerét. Vagy a lehetőséget, hogy csecsemőket segíthetett a világra azokkal az eljárásokkal, amiket ő csak egy próbabábu szatén-selyem vagináján gyakorolhatott. Ő maga egész hónapban egy jód és bróm keveréket próbált megalkotni, de aztán rájött, hogy Zimmer fordítva címkézte fel az üvegeket.

– Komolyan, nem tudom elmondani, ez szavakkal egyszerűen le nem írható! – mondta Feuermann, és egy érmét dobott a pincér ezüsttábjára. – A jövő nyáron együtt megyünk. Nem éltél, amíg nem tartottál a karodban...

– Egy fejjőlányt? – sütött el Lucius egy gyenge viccet.

– Egy csecsemőt, egy igazi, élő csecsemőt. Aki rózsaszín és egészségtől duzzadó. Sír, mert tele van étellel.

1914 májusában telt be a pohár.

Azon a délutánon Zimmer titokzatosan az irodájába hívta. Azt mondta, szüksége van Lucius segítségére. Egy nagyon furcsa esetről van szó.

Luciust egy pillanatra átjárta a régi izgalom.

– Miféle esetről, herr professor?

– Olyan állapotról, ami zavarba ejtő.

– Valóban?

– *Nagyon* rejtélyes.

– Herr professor fiatalosan játékos.

– *Farkcsonti ichthyoidization* súlyos esete.

– Tessék, herr professor?

Zimmer ekkor már nem tudott uralkodni magán, és kuncogni kezdett.

– Sellők, Krzelewski! Az Orvosi Múzeumban.

Lucius már akkor hallotta ezt a pletykát, amikor elkezdte az orvosi egyetemet – és a szóbeszéd azóta is tartotta magát. A múzeum, mely II. Rudolf híres Csodakamrájából is őrzött tárgyakat, a több száz éves, felbecsülhetetlen értékek mellett állítólag rendelkezett két törpével, három formalinban tartósított angyallal és több sellővel, melyeket a császár azután kapott, hogy külföldön partra vetette őket a víz. De egy diák sem járt még odabent.

– Herr professzornak van kulcsa?

Zimmer komiszul elmosolyodott, megmutatva ínyét és teljes fogsorát.

Aznap este, miután az őr már hazaindult, elmentek a múzeumba.

A nagyterem sötét volt. Elhaladtak egy kízóeszközökkel teli asztal, több, deformálódott magzatokat őrző üvegedény, egy dodócsőrökből és sós lébe eltett ékszerteknősökből álló gyűjtemény, valamint egy zsugorított amazóniai fej mellett. Végül odaértek egy távoli polchoz. Ott voltak! Nem fiatal, kedves lányok, akik egy tartályban úsznak, ahogy Lucius mindig is képzelte, hanem két csecsemőméretű, összeaszott holttest: a száraz arcbőrük visszahúzódott a fogukról, a felsőtestük pedig keskenyedett, mielőtt pikkelyes farokban ért volna véget.

Zimmer hozott magával egy hátizsákot. Kinyitotta, és intett Luciusnak, hogy tegye be az egyik tetemet. Elviszik a röntgengéphez, hogy megnézzék, az ágyékcsigolya vajon összekapcsolódik-e a farokcsigolyával.

– Herr professzor, a legmélyebb tisztelettel – mondta Lucius, és érezte, hogy enyhe kétségbeesés vegyül a hangjába. – Én ebben kételkedem.

– Nézze meg a felületet: se ragasztás, se cérna!

– Ez egy nagyon ügyes átverés, herr professzor.

De Zimmer már feltette a monokliját, és az első teremtmény szájába bámult.

– Herr professzor! Tényleg úgy gondolja, hogy bölcs dolog elvinni őket? Elég... ropogósnak tűnnek. Mi lesz, ha az egyik eltörik?

Zimmer az egyikkel, mintha csak kalapács lett volna, megütögetett egy polcot.

– Nagyon erős – mondta.

Lucius óvatosan megfogta a sellőt. Könnyű volt, a bőre akár a szárított bőr. Úgy tűnt, mintha összeszorítaná a szemét. Mint aki fel van háborodva.

– Jöjjön! – mondta Zimmer, és becsúsztatta a testet a hátizsákjába.

Az Orvosi Múzeum az alagsorban volt. Lementek a lépcsőn, és végigsétáltak a főtermen, melyet két oldalról Bécs neves orvosainak szobrai szegélyeztek. Csak egy távoli lámpa világított. Lucius hálát érzett, hogy este van, és az évfolyamtársai már hazamentek. A hátizsák vásznához dörzsölődő sellő hangja hangosabb volt a lépteiknél.

Épp távozni akartak, amikor hangot hallottak:

– Herr professzor Zimmer! – Megálltak, és Lucius megfordulva észrevette a rektort, mellette pedig egy alacsony, sötét hajú nőt.

A rektor széles mosollyal lépett oda Zimmerhez, üdvözlésre emelve a karját.

Zimmer szinte észre sem vette. Ehelyett megfogta a nő kezét:

– Á, madame professzor! Mi szél hozta Bécsbe?

– Egy előadás, herr professzor – felelte a nő németül, de akcentussal. – Manapság csak azok vannak.

A rektor ekkor észrevette Luciust. Odafordult a nőhöz:

– A fiatalember az egyik legjobb bécsi diák. Kerzelowski...
hmm... Kurslawski...

– K-se-lev-ski – javította ki Lucius, bár az ösztöne mást sugott. – Lengyelül a *Krzejt* úgy ejtik, hogy....

– Hát persze! – A rektor odafordult hozzá. – Hallott már madame professzor Curie-ről?

Lucius megdermedt. Madame Marie *Skłodowska* Curie. Leesett az álla.

– Hatalmas megtiszteltetés – mormogta áhítattal. *Két* Nobel-díj: Bécs lengyel közösségében az asszony egy szent volt. Madame Curie elmosolyodott.

– Krzelewski... egy lengyel? – mondta lengyelül.

– Igen, madame professzor.

Az asszony közelebb hajolt, mintha épp összeesküvésre készülne.

– Micsoda megkönnyebbülés! Istenem, már rosszul vagyok attól, hogy németül kell beszélnem!

Luciust kényelmetlen érzés fogta el, amikor a két férfira nézett: ők láthatóan örültek neki, hogy madame Curie beszélgetőtársra talált. Nem tudta, mit mondjon, így hát azt felelte:

– A lengyel gyönyörű nyelv.

De a nagy kémikus látszólag nem vette észre, hogy ez milyen esetlenül hangzik.

– Elvihetjük őket vacsorázni? – fordult németül a rektorhoz. – Örömmel találkozom egy honfitársammal. – Majd lengyelül Luciusnak: – Ezek az öregemberek annyira unalmasak! Majd meghalok.

Lucius Zimmerre nézett, remélve, hogy a professzora talán közbelép, és felveti, hogy tegyék be a hátizsákot az irodájába, de ő látszólag megelégedett arról, hogy az még mindig a tántványa hóna alatt van.

Aznap este a Meissl und Schadnban vacsoráztak. Madame Curie kérte, hadd nyújtóztassa ki a lábát, így gyalog mentek. A Ringstrassén néhány rühes kutya közelről követte őket, és éhesen nyüszítettek a hátizsákot látván. Az ajtóban a főpincér felajánlotta, hogy elveszi, de Lucius udvariasan azt felelte, hogy nem szükséges, majd a lehető leggyorsabban a széke alá csúsztotta. A vacsora kezdetén Zimmer mesélt a radiológiai munkájáról, Madame Curie pedig elmés kérdéseket tett fel a kontrasztanyagokról, melyek nagy részét Zimmer kérésére Lucius válaszolta meg. Épp nekikezdték a desszertnek, amikor a nagy kémikus engedélyt kért a két professzortól, hogy lengyelül beszélhessen.

– Hát persze, csak nyugodtan!

Majd Luciushoz fordulva Madame Curie azt kérdezte:

– Mi van a táskában?

– A táskában, madame professzor?

– Fiatalember, ne tettesse az ostobát! Ki hoz egy hátizsákot a Meissl und Schadnbe, hogy aztán megpróbálja elrejtetni az asztal alatt? Minden bizonnyal *nagyon* értékes. – Kacsintott. – Az utóbbi fél órában kitapogattam a lábammal.

– Egy sellő az, Madame professzor – felelte Lucius, aki nem tudta, mi mást mondjon.

Madame Curie felvonta a szemöldökét.

– Nahát! Egy kiszárított?

– Igen... egy kiszárított, Madame professzor. Honnan tudta?

– Nos, nincs tartósítva, mert akkor éreznénk a kloroformot. És nem él, mivel úgy képzelem, hogy ellenkező esetben vergődne. *Én* vergődnék. Nőnemű, ugye? Az egzotikus dolgaink mindig nőneműek.

Lucius aggódva nézett körül.

– Nem tudtam megállapítani, Madame professzor. Nem értek az anatómiájához. – Aztán rémülten döbbsent rá, hogy ez mennyire szerencsétlenül félreérthető. Szerencsére az étteremben félhomály volt, így gyorsan hozzátette: – Még sosem láttam sellőt.

Madame Curie halkabbra fogta a hangját.

– Megnézhetem?

– *Most*, professzor asszony? – kérdezte Lucius.

– *Utána* – felelte Madame Curie.

Amikor a vacsora véget ért, megkérdezte:

– A diák hazakísérhet engem?

A rektor, aki látszólag magának akarta ezt a megtiszteltetést, vonakodva beleegyezett. Zimmer, aki ekkora már teljesen elázott, búcsút intett Luciusnak.

Madame Curie a Metropole-ban szállt meg. A hallban, miközben a liftet várták, Lucius magán érezte a randevút értékelő liftesfiú tekintetét. *Ó, de hát ez nem az, amire gondolsz*, futott át Lucius agyán, aki kissé megdöbbsent a feltételezéstől. *Csak megnézünk egy sellőt, ez minden...*

Fent Madame Curie bevezette a fürdőszobába, ahol egy négy lábú fürdőkád állt. Lucius kinyitotta a hátizsákot, ő pedig kiemelte a teremtményt.

– Ó, istenem! – kiáltott fel. Közel emelte a fényhez. Lucius a tükörben mind a hármukat látta. – Milyen csúnya! – mondta Madame Curie. Megfordította. – Nem gondolja, hogy az arca nagyon hasonlít a régi amerikai elnökre, Theodore Rooseveltre? Ha szemüveges lenne egy kis bajusszal...

– Igen, Madame professzor. Ha az amerikai elnök aszott lenne és egy farokkal is rendelkezne, akkor azt hiszem, nagyon hasonlítának.

Lucius, ahogy a diákok szokták, teljes mondattal válaszolt, melyben összefoglalta a kérdést és kissé kibővítette. Bár ezt nem tréfának szánta, Madame Curie nevetni kezdett. Aztán a fejét csóválta.

– Mi az ég szerelméért cipeli ezt magával?

– Zimmer professzor... meg akarta röntgenezni... II. Rudolf gyűjteményéből származik. A szultán ajándéka. Úgy gondolta, talán látni fogja, hogy a farokcsigolya és a tor össze van kapcsolódva...

– Összekapcsolódva? A professzor tényleg azt hiszi, hogy ez igazi?

– Ez egy olyan eshetőség, amit ő, azaz mi számításba vetünk. – Lucius a tükörben látta, hogy elvörösödik. – A röntgenfelvétel lehetővé teszi a jelenség vizsgálatát...

Madame Curie hirtelen közbevágott:

– És mit gondol a diák?

– Madame professzor, szerintem ez átverés. Azt hiszem, ez egy majom és egy izmosúszójú hal.

– Miért?

– Mert látom a cérnát, Madame professzor. Nézze, ha közelről megnézi, ezzel a skálával...

Megmutatta neki.

– Ó, istenem! – kiáltott fel. – Csapdába esett, ugye? – Viszsaadta a sellőt, majd azt mondta: – A rektor elismerően beszélt magáról. Mivel honfitársak vagyunk, megenged egy személyes jó tanácsot? Mentse magát! A zsenialitás a fiatalokat kedveli. Magának fogy az ideje!

De Luciusnak nem volt olyan könnyű otthagynia a professzorát.

Jobb belátása ellenére továbbra is gyermeki szeretetet érzett iránta. Ekkora már elkezdett álmodozni arról, hogy ők ketten a kötetlen *tegeződést* használják. Így hát amikor Zimmer kijelentette, hogy a röntgenfelvételek „nem bizonyító erejűek”, akkor Lucius azt mondta az öregembernek, hogy még több időt kell a könyvtárban töltenie, hogy olyan vegyületet találjon, ami jobban megfelel az igényeiknek.

Újra elkezdett órákra járni.

Patológiai anatómia: labor és előadások.

Patológiai szövettan: labor és előadások.

Patológiai anatómia, boncolási gyakorlattal (Feuermann: – Végre egy beteg!)

Általános farmakológia, ahol gyógyszerek hosszú listáit kellett megtanulniuk, de nem volt kinek felírni azokat.

Visszatért az amfiteátrumokba, és ott lesett le a színpadra.

És így tovább, egészen a harmadév nyaráig, amikor már csak két év maradt hátra a tanulmányaiból, és a türelmetlensége szinte elviselhetetlenné vált. Ám ekkor a végzet közbelépett: ezúttal Gavriilo Princip pisztolyából robbant ki Sarajevóban, majd a trónörökös és a felesége testébe csapódott.